ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF THE BANKING SYSTEM IN TODAY'S CONDITIONS

У статті розглянуто етапи становлення банківської системи України, визначено основні проблеми розвитку банківського сектора. Зазначено, що формування банківської системи України можна умовно розподілити на декілька етапів, кожний з яких характеризується специфічними відношеннями між установами, які забезпечують можливість функціонування банківської системи, і організаціями – регуляторами цього ринку. За підсумками аналізу розвитку банківської системи України встановлено, що кількість банків за п'ять останніх років поступово зменшується, але зростає частка банків з іноземним капіталом. Дана оцінка діяльності банків за період 2017–2022 років. Встановлено, що збереження операційної ефективності дозволило банківському сектору адаптуватися до кризових умов і отримати прибуток в умовах воєнного стану. Досліджено процеси, які пов'язані з стабілізацією банківського сектору в умовах повномасштабної війни. Розглянуто перспективи стабілізації та розвитку банківської системи України.

Ключові слова: *банківська система, Національний банк, банки, грошово-кредитна політика, банківський сектор.*

In the article, the formation stages of the Ukrainian banking system are examined and the main problems of the banking sector development are identified. It is stated that the formation of the Ukrainian banking system can be conventionally divided into several stages, each characterized by specific relations between institutions, that ensure the functioning of the banking system, and organizations that regulate this market. The main problems for the nowadays banking system conditions are summarized, including incomes decrease relative to costs; increase in the share of non-performing loans; dependence on the refinancing of the NBU, which is already expensive for some banks; partial stuff losses either due to migration or due to mobilization; mass abroad migration, which negatively affects economic activity and quantity of operations in Ukraine. According to the results of the analysis of the Ukrainian banking system development, it is established that the number of banks has been gradually decreasing for the past five years, but the share of banks with foreign capital is increasing. It is assessed that the banks' activity for the period 2017–2022. It is established that the preservation of operational efficiency allowed the banking sector to adapt to crisis conditions and make a profit under the state of war conditions. The liquidity of the system was growing due to the further inflow of clients' funds. First, since the beginning of the full-scale war, hryvnia time deposits began to increase. The net loan portfolio generally decreased, only in state banks the volume of corporate loans increased because of the state support programs. Predictably the share of non-performing loans increased. The processes related to the stabilization of the banking sector in the conditions of a full-scale war have been studied. However, despite the work facility stabilization, there are still many risks and problems that are difficult for banks to cope with in the conditions of the full-scale war, so actions to ensure balance in the money market should be comprehensive and systemic. The perspective of stabilization and development of the Ukrainian banking system is considered. The necessity to continue taking measures to stabilize and maintain the financial stability of the Ukrainian banking sector as a component of the state's financial system is substantiated.

Key words: *banking system, National Bank, banks, monetary policy, banking sector.*

УДК 336.71(477)

DOI: https://doi.org/10.32782/bses.78-19

Черелюк В.О.
аспірант економічного факультету,
Український державний університет
залізничного транспорту

Chereliuk Volodymyr
Ukrainian State University
of Railway Transport

Постановка проблеми. Розвиток банківської системи відіграє важливу роль у забезпеченні економічного розвитку держави. Наявність кризових явищ у банківській системі та розбалансування грошово-кредитного ринку є одними із факторів дестабілізації економіки України, оскільки банківська система приймає участь у виконанні основних функцій фінансової системи шляхом забезпечення способів переміщення фінансових ресурсів, безперебійного функціонування платіжних систем. Високий рівень розвитку ринкових відносин у країні є ще більш масштабною макроекономічною передумовою ефективного впливу банків на економічне зростання. Разом з тим висока динаміка основних економічних, монетарних та кредитних показників не повинна приховувати ті складні проблеми розвитку, які існують сьогодні в реальному та банківському секторах.

Особливості банківської системи здійснюють також значний вплив на визначення напрямів проведення Національним банком грошово-кредитної політики, які враховують стан розвитку банківської системи на певному етапі. У сучасних умовах функціонування економіки України серед головних проблем розглядається виокремлення проблем розвитку банківської системи, грошово-кредитна політика держави, з метою визначення пріоритетних заходів щодо підтримки та стабілізації банківського сектора.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням становлення та розвитку банківської системи України присвячено праці багатьох вітчизняних науковців. Результати цих досліджень знайшли відображення в працях вчених таких, як О. Барановський, В. Геєць, А. Гриценко, В. Зимовець, І. Лютий, О. Яременко та ін.

Для банківського сектора в Україні як базової інфраструктурної ланки кредитного механізму проблема функціонування та подальшого розвитку в умовах воєнного стану є особливо гострою

та потребує подальшої розробки на підставі вивчення, аналізу та узагальнення попереднього досвіду.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз тенденцій функціонування та розвитку банківської системи України на основі ключових показників діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах формування ринкової економіки України нагальним завданням стало створення і розвиток власної банківської системи. Це стратегічне завдання було обумовлено об'єктивною потребою становлення України як незалежної, суверенної держави з власною грошовою системою, яка має забезпечити можливість самостійного державного управління грошовим оборотом і грошовим ринком в інтересах розвитку національної економіки.

Перший етап формування банківської системи України розпочався ухвалою 20 березня 1991 року Закону України № 872-XII «Про банки і банківську діяльність», який втратив чинність з прийняттям нової редакції в 2000 році [1]. Цей Закон визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків. Організаційно-правові засади створення банківської системи, цим законом було затверджено, що банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень цього Закону та інших законів України.

Банківська система України розвивалась досить динамічно і була орієнтована на забезпечення безперебійного грошового обігу капіталу; надання можливостей отримання необхідного фінансування підприємствами, державою, приватними особами; створення сприятливих умов вкладення коштів із метою нагромадження заощаджень у національній економіці. З метою дослідження проблем розвитку банківської системи України було сформовано періодизацію її формування та функціонування, досліджені особливості розвитку її структурних елементів. Основні характеристики етапів становлення та розвитку вітчизняної банківської системи наведено в таблиці 1 [2].

Якщо звернутися до робіт вітчизняних вчених, то вони найчастіше поділяють усі проблеми, що призводять до банківських криз та погіршення ситуації у цьому секторі, на дві великі групи: на зовнішні, які не залежать від керівництва установи та її акціонерів, а також внутрішні, які спричинені чинниками, що існують в середині установи.

Таблиця 1

Основні характеристики етапів становлення та розвитку банківської системи України

Період	Основні риси етапів становлення та розвитку вітчизняної банківської системи
1988–1990 рр.	Створення прототипу системи українських комерційних банків у складі банківської системи СРСР
1991 – І півріччя 1992 р.	Перереєстрація українських комерційних банків і початок формування банківської системи України як незалежної держави
ІІ півріччя 1992 р. – 1993 р.	Формування банківської системи України на етапі становлення економічного та політичного суверенітету
1994–1996 рр.	Розвиток банківської системи на першому етапі реалізації курсу економічних реформ монетарними методами
1997–1999 рр.	Реформування банківської системи в умовах поглиблення фінансово-економічної кризи, поступового переходу до поєднання монетарних методів управління економікою із заходами щодо її структурного реформування
2000 – І півріччя 2008 р.	Розвиток банківської системи в умовах реструктуризації економіки, падіння дохідності банківських операцій, укрупнення та консолідація капіталу банків
ІІ півріччя 2008 р. – початок 2015 р.	Розвиток банківської системи під впливом світової фінансово-економічної кризи в умовах девальвації національної валюти, скорочення виробництва, експорту, дефіциту платіжного балансу та державного бюджету. Посткризове відновлення господарства. Закриття банків, вихід з ринку банків зі 100 % іноземним капіталом з причин внутрішньої економічної та соціальної кризи в Україні, погіршення макроекономічних показників розвитку
2016 – по даний час	Характеризується впровадженням Комплексної програми розвитку фінансового сектору до 2020 року. Орієнтація НБУ на міжнародні стандарти та рекомендації Європейського органу з банківського нагляду та Базельського комітету з банківського нагляду. Перегляд нормативних документів з метою наближення їх до директив Європейського Союзу на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. До особливих рис відносяться: скорочення кількості банківських установ; частка ринку державних фінустанов сладає: 54,7% та 63,4% за чистими активами та депозитами населення відповідно; підвищення прибутковості банків; відновлення тенденції дедоларизації вкладів; відновлення корпоративного кредитування та продовження розчищення балансів від непрацюючих кредитів

Джерело: складено автором за [2–3]

Зовнішні чинники (динаміка світових цін на товари традиційного експорту вітчизняних підприємств; динаміка надходжень приватних грошових переказів фізичних осіб (т. зв. «кошти заробітчан»; тенденція відпливу кредитних коштів з ринків, що розвиваються; динаміка ділової активності за кордоном тощо) зрештою завжди діють на систему через її внутрішні елементи та існуючі дисбаланси між ними, знаходячи вияв в основних тенденціях та внутрішніх проблемах у банківській системі України.

Після кризових 2014–2015 рр. банківська система України розпочала поступове відновлення. Проте фінансову стійкість банківської системи, а отже – довіру до неї з боку економічних суб'єктів, знижує наявність суттєвих диспропорцій, що послаблюють її функціональність [4].

Проведення з 2015 року реформ банківського сектору України, а також своєчасна реакція Національного банку, забезпечили безперебійне функціонування банківської системи в умовах повномасштабної війни та воєнного стану.

Українські банки через розв'язання повномасштабної війни опинились у досить складному становищі.

З початку війни банки продовжували свою діяльність – майже безперебійно в тих регіонах, де це було безпечно для працівників та клієнтів. Вони забезпечували роботу відділень, постачали готівку, зберігали персонал та безперебійно надавали послуги онлайн. У середині червня працювало вже 85% банківських відділень країни. Фінустановам вдалося вистояти під натиском численних кібератак, які значно посилилися в лютому. Для збереження даних банки перемістили їх до хмарних сховищ. Проте збитки банків від подій операційного ризику будуть значними [5].

Дані табл. 2 свідчать про те, що впродовж 2017–2022 рр. спостерігається скорочення кількості діючих банків в Україні, в тому числі з іноземним капіталом. Якщо на 01.10.2017 року кількість банків становила 96 установ, в тому числі 38 з іноземним капіталом, то станом на 01.01.2022 року – 71 та 33 установи відповідно. Однак, слід звернути увагу на позитивну динаміку щодо присутності банків із 100-% іноземним капіталом: на 01.01.2017 року їх кількість становила 17 установ, то на 01.01.2022 року вже 23 установи. У умовах воєнного стану кількість працюючих банків незначне скоротилася із 71 до 67 установ, в тому числі з іноземним капіталом з 33 до 30 установ (із 100-% іноземним капіталом – із 22 до 23 установ).

В цілому наявність банків з іноземним капіталом в Україні позитивно впливає на розвиток фінансової системи, проте є досить серйозні фінансові й економічні ризики швидкого зростання частки іноземного банківського капіталу, пов'язані з можливою втратою суверенітету в сфері грошово-кредитної політики, можливим посиленням нестабільності, несподіваними коливаннями ліквідності банків, спекулятивними змінами попиту та пропозиції на банківському ринку, можливим відтоком фінансових ресурсів, підвищенням вразливості банківського сектора України до коливань на світових фінансових ринках та у банківському секторі країни походження іноземного банку. Тому для ефективного функціонування банківської системи України автори [7, с. 309] пропонують вжити такі заходи:

– орієнтація та спрямування банківських ресурсів на потреби внутрішнього виробництва і ринку, зменшення значної залежності від зовнішніх чинників;

– встановлення жорстких критеріїв відносно надання дозволів на відкриття в Україні філій іноземних банків;

– встановлення норми участі іноземного капіталу в загальному капіталі банківської системи України;

– забезпечення державою рівних конкурентних умов для всіх учасників фінансового ринку.

Банківський сектор в економіці України розвивався значно швидше, ніж формувались джерела реального грошового капіталу для формування власних коштів банків, що сприяло фіктивному нарощуванню капіталу банків. Але по мірі стабілізації економічних процесів і проведенні НБУ регуляторної політики рентабельність банківського бізнесу та темпи нарощування капітальної бази банків уповільнилися.

Таблиця 2

Кількість комерційних банків в Україні

	Кількість діючих банків	З них з іноземним капіталом	У т.ч. зі 100% іноземним капіталом
на 01.01.2017	96	38	17
на 01.01.2018	82	38	18
на 01.01.2019	77	37	23
на 01.01.2020	75	35	23
на 01.01.2021	74	33	23
на 01.01.2022	71	33	23
на 01.11.2022	67	30	22

Джерело: складено автором на підставі [6]

Останніми роками спостерігається серйозне порушення важливої функції банківської системи як основного фінансового посередника вітчизняної економіки, що негативно позначилось на стані банківської системи і в цілому на розвитку економіки України та обумовило широкий спектр існуючих проблем в цій сфері. Основними причинами низького рівня виконання банківською системою України свого основного призначення є значна девальвація гривні, зниження інвестиційної активності, скорочення виробництва, інфляційні процеси, низький рівень корпоративного управління, зростання обсягів простроченої заборгованості тощо [8].

Слабкість і нестабільність банківської системи України ще більше посилюється існуючими кризами в даній сфері. Нижче наводяться сукупні відомості по банківській системі України в цілому (сумарні показники по всіх українських комерційних банках, включаючи ті, що перебувають у державній власності).

За даними табл. 3 бачимо, що банківська система є прибутковою з 2018 року, навіть за підсумками роботи в умовах воєнного стану. Все це сприяє підвищенню її капіталізації та стійкості до негативних шоків. Однак, при збереженні нестабільного макроекономічного середовища, грошово-кредитної та валютної політики в країні банківська система буде залишатися найбільш вразливою до різного роду локальних та глобальних ризиків.

В період загострення нестабільності в Україні 2014–2016 рр. помітною була тенденція скорочення регулятивного капіталу банківських установ (з 204976 млн грн до 109653 млн грн) в 1,9 рази, що є небажаною тенденцією для подальшого відновлення та розвитку банківської системи.

У 2017 р. завдяки зменшенню відрахувань до резервів та підвищенню операційної ефективності, банківські установи вийшли на прибутковий рівень, збільшився обсяг регулятивного капіталу до 115817 млн грн або в 1,1 р. порівняно з минулим роком, триває докапіталізація банків, згідно якої у визначені строки банківські установи мають забезпечити капітал в сумі 500 млн грн. Адекватність регулятивного капіталу підвищилась за IV квартал 2019 р. з 18,4% до 19,7% та була значно вищою за мінімально необхідний рівень. Регулятивний капітал за рік зріс на 10,3%, а статутний – на 1,1% [9].

Більшість банків зберігають операційну ефективність в умовах війни, попри значні кредитні втрати.

Банківський сектор за III квартал 2022 року отримав 12 млрд грн прибутку. Цей прибуток дав змогу компенсувати збитки першого півріччя, тож фінансовий результат за дев'ять місяців позитивний – 7,4 млрд грн. Причиною прибутковості стало збереження високої операційної ефективності. Процентні доходи банків надалі зростали, комісійні доходи поступово відновлюються, позитивні результати від переоцінок валюти та цінних паперів суттєво збільшили сукупний фінансовий результат. Співвідношення операційних витрат і операційного доходу (CIR) у III кварталі становило 36,5% порівняно з 44,6% у відповідному періоді минулого року. Водночас фінустанови вимушені робити значні відрахування до резервів під збитки, спричинені війною. За III квартал відрахування в резерви під кредити становили 33,5 млрд грн, під цінні папери – 7,1 млрд грн.

Чисті активи банків за III квартал 2022 р. зросли на 7,5% і перевищили довоєнний рівень. Переважно нарощувалися обсяги депозитних сертифікатів НБУ. Водночас відбулося скорочення чистого кредитного портфеля: гривневого передусім внаслідок дорезервування, валютного – більшою мірою через погашення позик. Чисті гривневі корпоративні кредити за квартал зменшилися на 2,2%, валютні – на 10,0% у доларовому еквіваленті. Лише державні банки наростили гривневе кредитування бізнесу – на 4,3% за квартал. Чистий роздрібний кредитний портфель скоротився за III квартал 2022 р. на 13,8% як за рахунок зменшення обсягів кредитування, так і через зростання резервів.

Банки поступово визнають кредитні втрати внаслідок війни. Питома вага непрацюючих кредитів зросла за квартал на 3,9 в. п., з початку повномасштабного вторгнення на 7,0 в. п. – до 33,6%.

Таблиця 3

Динаміка показників діяльності банків

	Сумарні активи українських комерційних банків (млн. грн.)	Сумарні пасиви українських комерційних банків (млн. грн.)	Рентабельність активів, %	Рентабельність капіталу, %
на 01.01.2017	1256299	1256299	-12,6	-116,74
на 01.01.2018	1336358	1336358	-1,94	-15,96
на 01.01.2019	1360764	1360764	1,65	10,73
на 01.01.2020	1494460	1494460	4,35	34,18
на 01.01.2021	1822814	1822814	2,54	19,97
на 01.01.2022	2053928	2053928	4,09	35,15
на 01.11.2022	2227207	2227207	0,64	5,77

Джерело: складено автором на підставі [6]

Найпомітніше зросла частка непрацюючих кредитів фізичним особам. До визнання позик непрацюючими переважно призводить прострочення сплати. Червневе підвищення облікової ставки НБУ стимулювало банки впродовж ІІІ кварталу піднімати ставки за вкладами як фізичних осіб, так і бізнесу. Разом із вартістю залучень йшли догори і ставки за кредитами. Обсяг гривневих коштів фізичних осіб збільшився на 2,7%, переважно за рахунок зростання залишків на рахунках у державних банках. Підвищення депозитних ставок сприяло відновленню приросту строкових коштів населення, їх обсяг зріс на 2,2% вперше з початку війни. Дозвіл НБУ купувати валюту для відкриття строкових валютних вкладів сприяв їх зростанню на 5,9% у доларовому еквіваленті. Кошти суб'єктів господарювання у гривні збільшилися за квартал на 3,7%, у валюті – зменшилися майже на 2% у доларовому еквіваленті. Кошти клієнтів домінують у зобов'язаннях банків, їхня частка становить 86,8% [10].

Зі сказаного можна зробити висновок, що банківська система має тенденцію до циклічності – концентрації банківського капіталу у період піднесення за рахунок використання ефекту економії на масштабі та зворотнього процесу в період кризи та спаді циклу. Для узагальнюючої оцінки нинішнього стану банківської системи варто сказати, що кризові явища на грошово-кредитному ринку та в банківській системі продовжують бути достатньо гострими, хоча й спостерігається певна стабілізація.

Реформи фінансового сектору підвищили фінансову стійкість та прозорість банків. Законами посилено відповідальність керівників банків та пов'язаних з банком осіб за заподіяння шкоди банку. Створено правове підґрунтя для проведення спрощеної капіталізації та реорганізації банків, у тому числі шляхом перетворення банку на фінансову компанію. Запроваджено системне макропруденційне регулювання та оприлюднене Стратегію макропруденційної політики НБУ, налагоджено систему регулярної оцінки якості активів та стрес-тестування банків, упроваджено нові підходи до оцінки кредитних ризиків, що відповідають вимогам Базельських рекомендацій. Щоб підвищити надійність та стабільність банківської системи, захистити інтереси кредиторів і вкладників банків створено Кредитний реєстр НБУ.

Отже, фінансова та банківська системи ефективно виконують функцію фінансового посередництва. В Україні створено сприятливе бізнес-середовище, в умовах низької інфляції економічне зростання стійке та якісне. Розширене кредитування реального сектору економіки, посилення платоспроможності приватних споживачів сприяють забезпеченню макрофінансової стабільності, зростає капіталізація банківської системи та ринку небанківських фінансових послуг. Створено правове поле для розвитку ринку вторинних кредитів, визначення засад діяльності з управління заборгованістю за грошовими зобов'язаннями, механізмів роботи з правами вимоги, викупом проблемних активів. Впроваджено механізм сек'юритизації фінансових та інших активів, а також вдосконалено механізм сек'юритизації іпотечних активів. [11].

В умовах широкомасштабної збройної агресії та запровадження воєнного стану в Україні першочергового значення набуває забезпечення надійного та стабільного функціонування банківської і фінансової системи країни, а також максимальне забезпечення потреб оборони України, безперебійного функціонування системи державних фінансів та об'єктів критичної інфраструктури. Відповідно до Основних засад грошово-кредитної політики на період воєнного стану [12] Національний банк надаватиме подальшу підтримку та вживатиме невідкладних заходів для забезпечення фінансової стабільності. З урахуванням структурної позиції ліквідності банківської системи (профіцит або дефіцит) та її обсягів Національний банк за потреби здійснюватиме гнучку адаптацію операційного дизайну грошово-кредитної (монетарної) політики з метою сприяння оптимальному балансу між забезпеченням належного рівня ліквідності банківської системи для реагування на можливу турбулентність на фінансових ринках і посиленням процентного каналу монетарної трансмісії. За умови зниження ризиків для ліквідності банківської системи Національний банк згорне екстрені заходи підтримки банків.

Висновки з проведеного дослідження. Проведений аналіз дає підстави для висновку, що для банківської системи України, як й для банківських систем зарубіжних країн, характерні наявність універсальних і спеціалізованих фінансово-кредитних установ, а також функціонування та рентабельна діяльність різних за розміром капіталу банків. Розвиток банківської системи України можна умовно розподілити на декілька етапів, кожний з яких характеризується специфічними відношеннями між установами, які забезпечують можливість функціонування банківської системи, і організаціями – регуляторами цього ринку. Вітчизняний досвід свідчить, що виникнення проблемних банків пов'язано з об'єктивними та суб'єктивними економічними чинниками, які у своїй сукупності справляють визначальний вплив на якісну сторону діяльності банків. Досвід функціонування банків з іноземним капіталом в Україні засвідчив, що основні цілі та особливості їх діяльності не суперечать національним економічним інтересам, а підпорядковані стратегіям діяльності материнських компаній, тому регулювання доступу іноземного капіталу в банківський сектор України має відбуватися з метою підтримки банків з національним капіталом. В умовах сьогодення Україні слід зосе-

редити особливу увагу на підтримці стабільності і надійності банківської системи, зокрема на забезпеченості банківських установ достатнім обсягом фінансових ресурсів для належного виконання ними своїх функцій – кредитування реального сектора економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text.

2. Дудченко В. Ю. Етапи формування та сучасні проблеми розвитку банківської системи України. *Збірник наукових праць «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України»*. 2014. Випуск 40. С. 99–108.

3. Банківська система: навчальний посібник / А. В. Стасишин та ін. : за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.

4. Шемаєва Л. Г. Проблеми та перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-05/rozgornuta-versiya-dopovidi-shemaevoi-l.g.pdf.

5. Звіт про фінансову стабільність. НБУ, 17 червня 2022 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H1.pdf?v=4.

6. Основні показники діяльності банків. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active.

7. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів: монографія / Б. П. Адамик та ін. : за ред. О. В. Дзюблюка. Тернопіль : Астон, 2012. 358 с.

8. Вдовенко Л. О. Рефінансування як механізм підтримки стабільності банківської системи. *Економіка. Фінанси. Менеджмент. Актуальні питання науки і практики*. 2018. № 2. С. 8–14.

9. Гура О. Л., Крижановський О. О. Проблеми та перспективи функціонування банківської системи України. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/54.pdf.

10. Огляд банківського сектору. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/bilshist-bankiv-zberigayut-operatsiynu-efektivnist-v-umovah-viyni-popri-znachni-kreditni-vtrati--oglyad-bankivskogo-sektoru.

11. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686.

12.12. Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану. Київ, НБУ, 2022. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/osnovni-zasadi-groshovo-kreditnoyi-politiki-na-period-voyennogo-stanu.

REFERENCES:

1. Pro banky i bankivsku diialnist : Zakon Ukrainy vid 7 hrudnia 2000 r. № 2121-III [On banks and banking activities: Law of Ukraine dated December 7, 2000 No. 2121-III]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text [in Ukrainian].

2. Dudchenko V. Yu. (2014). Etapy formuvannya ta suchasni problemy rozvytku bankivs'koyi systemy Ukrayiny [Stages of formation and modern problems of development of the banking system of Ukraine]. *Problems and prospects of development of the banking system of Ukraine,* vol. 40, pp. 99–108.

3. In Sytnyk N. S. (2020) *Bankivska systema* [Banking system]. Lviv: LNU named after Ivan Franko. (in Ukrainian)

4. Shemaeva L. G. (2020). *Problemy ta perspektyvy zmitsnennya stiykosti finansovoyi systemy Ukrayiny* [Problems and prospects of strengthening the stability of the financial system of Ukraine]. Available at: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-05/rozgornuta-versiya-dopovidi-shemaevoi-l.g.pdf (accessed 21 December 2022).

5. Zvit pro finansovu stabil'nist' 2022 [Report on financial stability]. *Ofitsialnyy sayt Natsionalnoho banka Ukrayiny*. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H1.pdf?v=4 [in Ukrainian].

6. Osnovni pokaznyky diyal'nosti bankiv 2022 [Main performance indicators of banks]. Available at: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/ (accessed 12 December 2022).

7. Dzyublyuk O. V. (2012) Bankivska systema Ukrayiny: stanovlennya i rozvytok v umovakh hlobalizatsiyi ekonomichnykh protsesiv [Banking system of Ukraine: formation and development in the conditions of globalization of economic processes]. Ternopil: Aston. (in Ukrainian)

8. Vdovenko L. O. (2018). *Refinansuvannya yak mekhanizm pidtrymky stabil'nosti bankivs'koyi systemy* [Refinancing as a mechanism for maintaining the stability of the banking system]. *Economy. Finances. Management. Current issues of science and practice,* no. 2, pp. 8–14.

9. Hura O. L., Kryzhanovskyi O. O. (2020). *Problemy ta perspektyvy funktsionuvannya bankivs'koyi systemy Ukrayiny* [Problems and prospects of functioning of the banking system of Ukraine]. *Efektyvna ekonomika* [Efficient economy] (electronic journal), no. 5. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/54.pdf (accessed 20 December 2022).

10. Ohlyad bankivs'koho sektoru [Overview of the banking sector] 2022. *Ofitsial'nyy sayt Natsional'noho banka Ukrayiny* [The official website of the National Bank of Ukraine]. Available at: https://bank.gov.ua/ua/news/all/bilshist-bankiv-zberigayut-operatsiynu-efektivnist-v-umovah-viyni-popri-znachni-kreditni-vtrati--oglyad-bankivskogo-sektoru [in Ukrainian].

11. Stratehiya finansovoho sektoru Ukrayiny do 2025 roku [Strategy of the financial sector of Ukraine until 2025] 2021. *Ofitsial'nyy sayt Natsionalnoho banka Ukrayiny*. Available at: https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686 [in Ukrainian].

12. Osnovni zasady hroshovo-kredytnoyi polityky na period voyennoho stanu [Basic principles of monetary policy during martial law]. *Ofitsialnyy sayt Natsionalnoho banka Ukrayiny*. Available at: https://bank.gov.ua/ua/news/all/osnovni-zasadi-groshovo-kreditnoyi-politiki-na-period-voyennogo-stanu [in Ukrainian].